Ч. 214 (13.759). Львів, вівторок 14. серпня 1934. Pocztowa oprate opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
З СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Блиск недавної воєнщини.

Минулої пятниці Відень був під враженням днів воєнної слави давної Австрії. Поховано б. команданта перемиської твердині, ген. Германа Кусманка, що вмер у 74 р. життя. З його іменем вяжеться один з тих воєнних епізодів світової війни, що залишаться в особливій памяті не тільки австрійських воєнних кол, але й українського народу. Облога Перемишля в 1914 і 1915 р. була звязана з долею і недолею не тільки цього міста, але й кількадесяти сіл в околиці. З приводу воєнних ділань під Перемишлем арештували кількасот українців під безосновним закидом „зради“ та „шпигунства“, багато з них повішено або розстріляно, 43 особи мадяри зарубали шаблями, а багато людей вивезено на захід. Крім того з приводу облоги Перемишля спалено двацять кілька сіл під фортами, а населення вигнано на чотири вітри.

Були дві облоги Перемишля російськими військами. Перша тривала 21 днів, друга 137. В часі першої облоги залога твердині відбила пробоєвий наскок російської армії Дімітрієва, що відступив з великими втратами, залишаючи твердиню на якийсь час вільною. Командант ген. Кусманек міг справді тріюмфувати. Одначе від цього звільнення Перемишля почалась його трагедія. Здовж Сяну станули австрійські польові армії, що з наказу найвищої команди забрали всі харчові засоби з перемиських магазинів. Харчі мали бути звернені і доповнені, але дальші воєнні події станули цьому на перешкоді. Польові армії відступили знову на захід і почалась друга облога Перемишля, не забезпеченого як слід харчами.

В перших двох місяцях другої облоги ген. Кусманек пробував за всяку ціну навязати лучбу з австрійськими арміями, що подалися в Карпати. Задля цього він перевів девять більших і менших випадів, переважно в південно-західному напрямі, на Бірчу, надіючись звідси допомоги. Одначе всі його зусилля були даремні і все кінчилися з великими втратами. Одночасно кінчилися харчі. Щоби вдержатися якнайдовше, почали бити на мясо коні. Таким чином вибито їх 13.000 штук. Але й це не могло зарадити на довший час. Знаючи про голодування залоги, ворог став щораз сильнише атакувати. Щоб не допустити до упадку, твердині, ген. Кусманек спробував 19. березня 1915 р. перебиття з залогою в сторону Медики.

Коли ця спроба не вдалась, за згодою найвищої команди ген. Кусманек звелів 22. березня висадити всі форти в повітря і скапітулював. Перемишль перейшов у російські руки, а одночасно пішло в російський полон 120.000 людей залоги, між ними 9 генералів і 2.600 старшин.

В лютім 1918 р. ген. Кусманек вернувся з російського полону. Щойно тепер за свою геройську оборону Перемишля, в якому видержав далеко довше, ніж позволяли харчі, наділено його найвищою військовою відзнакою — ордером Марії Тереси. Коли скінчилася війна, проживав спокійно у Відні, користуючись загальною пошаною. Його похорон перемінився в загальну маніфестацію населення, що тямить недавні кращі часи.

Міліярд франків позички за приступлення до східнього Льокарна.

У Парижі кружляють поголоски, що Франція запропонувала Польщі міліярд франків довгоречинцевої позички за приступлення до східного Льокарна. Позичка має одночасно задокументувати, що всі непорозуміння між обома союзними державами поладнано. Цю справу обговорювала рада міністрів під проводом през. Думерґа на свому засіданні минулого життя. З тією метою мін. Бек декількома наворотами конферував з амбасадором Франції Ларошем, а одночасно мін. Барту та його заступник мін. Пієтрі з польським амбасадором Хлаповським. Після тих розмов польський уряд вишле до Парижа спеціяльного делеґата з великими повновластями. Делеґат буде мужем довіря марш. Пілсудського. Головну ролю в переговорах відограють проблеми, які обговорив ґен. Дебені підчас свого побуту у Варшаві

Гострий протест Німеччини у Москві.

У Москві закінчився процес проти інжинірів і техніків фабрик виробу машин на Уралю за підпал і саботажі. Прокуратор закидав підсудним, що закордонні машинобудівельні концерни піддержували саботажі, щоби знищити большевицький концерн. Большевицька преса повела нагінку проти німецьких фірм, а між ними і проти відомих заведень Круппа закидуючи, що за намовою тих фірм підсудні інжинірі не тільки нищили большевицькі фабрики, але також вели господарську шпіонажу у СССР. Тому німецький шадже д'афер фон Твардовський склав гострий протест у комісаріяті закордонних справ.

Амнестія в Австрії.

Віцеканцлер кн. Штаремберґ заявив кореспондентові „Парі Соар“, що ніхто з австрійських міністрів не займається проблемою повороту Габсбурґів. Кн. Штаремберґ підкреслив, що в Австрії дійде ще раз до революції націонал-соціялістів і то мабуть ще з кінцем цього року. Згадав, що як міністр безпеки обєднав у своїх руках усі сили, щоби здавити нову революцію.

Про розвязання леґіону австрійських націонал-соціялістів у Німеччині нічого конкретного не може сказати. Підкреслив, що той леґіон кожної хвилини може станути на австрійськім кордоні. Вкінці згадав, що уряд задумує проголосити амнестію для провідників соціял-демократичної партії з метою приєднати соціял-демократів до уряду.

Розбудова німецького летунства.

БЕРЛІН, 13. 9. ПАТ. У „Берлінерцайтунґ“ міністр летунства Ґерінґ помістив статтю, в якій заєвляє про мирні настрої Німеччини. Одночасно виясняє, що ніякі міжнародні договори не забороняють Німеччині розбудовувати цивільне летунство. Ґерінґ признав, що пасажирські літаки можуть забрати деяку кількість бомб. Одначе здогадується, що кожний військовий фаховець зрозуміє нерівномірну боротьбу бомбових літаків з переробленими літаками пасажирськими.

СУВІЧ ІТАЛІЙСЬКИМ ПОСЛОМ У ВІДНІ.

БЕРЛІН, 13. 8. ПАТ. „Еко де Парі“ повідомляє, що Мусоліні задумує вислати до Відня як посла державного підсекретаря закордонних справ Сувіча з метою протидіяти успіхам Папена.

ПЕРЕД ЗМІНАМИ В БОЛГАРСЬКІМ УРЯДІ.

У політичних колах у Софії кружляють уперті поголоски, що в уряді дійде до змін. Колишній премієр Мушанов буде міністром закордонних справ, полк. Філіпов міністром внутрішніх справ, колишній міністр комунікації Стейков буде послом у Парижі. Мушанов, який перебував у Відні, відїхав несподівано до Болгарії.

ТАЄМНІ МАНЕВРИ НІМЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ.

СТОКГОЛЬМ, 13. 8. ПАТ. „Свенська Даґблядет“ повідомляє, що на північ коло Штубенкамер на острові Руґія затонув німецький контрторпедовець підчас морських маневрів, які відбулися перед двома тижнями. Два рятункові кораблі від двох тижнів працюють над витягненням контрторпедовця.

КН. ШТЕРЕМБЕРҐ У МУСОЛІНІЯ.

До Риму приїхав віцеканцлер кн. Штаремберґ з візитою до Мусолінія. Кружляють поголоски, що метою тієї подорожі кн. Штаремберґа підготовити в Римі офіційну візиту канцлера Шушніґа.

РИМ, ПАТ. Кн. Штаремберґ обговорить з Мусолінієм програму боротьби з революційними рухами в Австрії. З тією метою в Австрії повстане спеціяльна орґанізація, щоби викривати тайні склади зброї і вибухових матеріялів.

МОТОРИЗАЦІЯ БРИТІЙСЬКОЇ АРМІЇ.

ЛЬОНДОН, 13. 8. ПАТ. Англійська преса подає вістки про переведені реформи у британській армії. Кожна бриґада піхоти складатиметься з двох баталіонів: легкого і тяжкого. Кінна артилєрія буде змоторизована та озброєна у великі гармати. Сапери одержать автоматичні лопатки, порушувані бензиною або нафтою і зможуть у короткому часі будувати окопи та схоронища для гармат, які треба було давніше будувати цілими тижнями.

НОВА САМОХОДОВА КАТАСТРОФА КОЛО САДОВНОГО.

У суботу рано коло Садовного, де перед кількома днями втопився у Бузі автобус, дійшло до нової самоходової катастрофи. Вантажний самохід з пивом їхав з Варшави до Білостоку. Коло Садовного трісла опона і самохід упав до глибокого рова, розбиваючись на дрібні куснї. Шофер та одна особа тяжко ранені.

ДВІ ВЕЛИКІ ЗАЛІЗНИЧІ КАТАСТРОФИ.

10 убитих, а понад 200 ранених.

ПАРИЖ. 13. 8. ПАТ. З Авіньйону повідомляють що вчора вранці вискочив з рейок поспішний поїзд Женева—Вантімілія. 8 осіб убитих, а коло 50 ранених. Розбиті вагони припинили доїзд до Авіньйону. Слідство виявило, що машиніст їхав зі скорістю 46 км. на годину, а не 20 км.

БЕРЛІН, 13.8. ПАТ. Вчора електричний поїзд виїхав 15 хвиль пізніше з двірця у Галле. В тій хвилині наїхав на двірець з протилежного боку особовий поїзд з Ляйпціґу. Машиніст зорієнтувався, що віхав на чужі рейки і почав гамувати особовий поїзд. Електричний поїзд з розгоном, у віддалі одного кільометра від двірця, віхав на особовий поїзд. Льокомотиви розпорощені. Двох убитих, а 160 ранених.

ХУРТОВИНА НА ЧОРНОМУ МОРЮ.

МОСКВА, ПАТ. На Чорному морю лютувала в суботу через 1½ години велика хуртовина. Богато рибацьких човнів затонуло. Всіх рибалків, крім одного, вдалося врятувати.

Від висот мрійництва до підпілля.

Національно трудова ідея, яку нам накидає сучасне життя з усією силою вимоги, вже має деякий грунт у нашій літературі й психіці. Не має вона лише в нас ще ясно окресленого змісту.

Про працю, як єдино спасенний для нас засіб ратунку, вже маємо згадки в Грінченка, Ів. Франка та в інших письменників і поетів. Але у жерців нашого красного слова ця ідея виступає ще не як категоричний імператив будня, — вона ще сповита в них рештками старого романтизму й новітньої просвітянщини.

Ні Грінченко не сказав, яка „єдина праця з недолі нас вирне"; ні Франко не розкрив природи „скали", яку повинні лупати молоді, каменярі; ні інші наші провідні люди не дали ясної дефініції цього трудового первня у нашому житті.

Звідси маємо хаос інтерпретації. Під цей первень праці підводиться все, що кому подобається: театральні вистави, пропаганда вишивок, творення сільських хорів, закладання гуртків „каменярів", належання до певної соціялістичної партії, спорт, праця в підпіллі й відповідні до цього акти, підготовка молоді до „великих", неокреслених визвольних змагань і т. д.

Вже побіжний перегляд справ, які підходять під ідею „єдино" спасенної праці, аж надто вимовно каже нам, що подібний хаос міг витворитися на нашому питомому українському грунті — на грунті нашого історичного мрійництва, романтизму й козацьких виправ, себто на грунті, на якому не ростуть тривкі духові й матеріяльні цінности.

Пригляньмося до нашої ідейної молоді і побачимо, що в ній, в її змаганнях, плянах праці й самопожертві є все, крім конструктивізму, крім витворювання духових, — а особливо матеріяльних цінностей, і все, крім мрій про великі чини з „тисячі й одної ночі" без мозольної праці — ступневої, крок за кроком, по пляну, з реальної матерії, а не вимріяної.

І від цієї дійсности наше жіноцтво повинно починати свою велику й необхідну працю над витворенням нового середовища.

Чужа молодь чи то в Европі чи в Новому Світі не бере за зміст свого життя ні улюбленого спорту, ні політичної боротьби, ні забав. Все це є додатком до чогось важнішого — додатком до праці над витворюванням чи здобуттям цінностей. Чи то молодий герой ірляндець, чи сучасний фашист, чи французький або австрійський соціял-націоналіст, чи завзятий молодий націонал-демократ якоїсь іншої західньої країни передовсім стремить **чимсь стати, щось вміти**, бути приготованим до створення чи здобуття собі варстату праці й витворювання якихось цінностей, себто — до конструктивної праці.

Такий підхід до життя там, на Заході чи в Новому Світі, є не теоретичним наказом, а самою природою людей, як вислід виховання в довгому ряді поколінь.

У нас же цей підхід молоді до життя покищо є в стадії теорії, навіть гірше — в стадії дискусії, як підстави до теорії. Саме тому, що цим питанням про життєву лінію молоді покищо займається лише мужеська половина нашого громадянства, тому, що матері, головні виховательки нашого молодого покоління, ще не перейняли цієї проблеми виховання суспільства й не переводять її в практику.

Наша молодь визбудеться старого мрійницького, козацько романтичного підходу лише тоді, коли жіноцтво почне виховувати дітей в дусі національної трудової ідеї, в дусі конструктивізму.

Останні події на наших західних землях глибоко потрясли нашим національним організмом. Джерело всіх цих подій — молоді. І небезпека для всього того, що витворено останніми десятками років — теж у цій молоді.

А хтож ближче до тої молоді, як не жінки — матері? Хто сильніше за них відчув жертви й небезпеки? Тому чи не вони, наші жінки, повинні найбільше задуматися над методами виховання цієї молоді?

Чи справді задумується над цим наше жіноцтво? чи може воно й тепер ще вважає, що це справа чоловіків, а їхнє діло лише дбати про діточі шлунки, спання, одяг, білизну і т. д.?

Гляньмо на нашу дійсність. По містах і селах тисячі-тисячі молоді обох полів з різною освітою, що сидить без праці й **все чогось чекає**. До кожної буденної праці ставиться вона, як до чогось маловажного, невартого її високої ідейности, як до конечного зла.

Ця молодь не відчуває ґрунту під ногами, бо нічого реального не вміє робити, або не має на чому робити, — і через те літає мріями у височинах — до **великих чинів, які все змінять** і зроблять її великою, щасливою.

Від цієї височини до підпілля один крок, бо до ніякої конструктивної роботи ця молодь непривчена й до витворювання цінностей не підготовлена.

Масове підпілля хлопчаків і дівчат, це не вияв якогось глибшого відруху мас, а **наслідки неконструктивного виховання молоді** та браку для неї варстатів цієї конструктивної праці.

Єдиний лік — національна трудова ідея, ідея національного конструктивного виховання молоді й забезпечення їй варстатів праці, на яких би вона витворювала необхідні нам цінності, без яких нація ніколи не осягне кращої долі, хочаб уся її молодь сиділа в підпіллі.

Жіноцтво перше повинно цією проблемою зайнятися.

В. Островський.

З індійського табору — промислова метрополія.

400-ЛІТТЯ КАНАДИ.

На днях починаються з нагоди почвірного ювилею Канади великі свята. Святкуватимуть чотировікове повстання одної з найбогатших країн світу, основання її великих міст та її приналежність до британської імперії. Високий комісар Канади в розмові з кореспондентом „Наес Вінер Журналь" в Льондоні осьщо оповідає про романтичне повстання свого краю і народу.

400 ЛІТ ТОМУ.

Розвиток Канади творить найбільше романтичний розділ світової історії. Найбільше легковірному обсерваторові, факт, що за чотири століття 34-ий рік кожного століття мав для Канади історичне значіння, може дати притоку до застанови. 400 літ тому причалив Жак Картіє на своєму маленькому човні до незнаних берегів нового краю, який колись мав стати найбагатшим і найзамітнішим краєм світу. В 1634 р. основано місто „Трьох рік", одно з найстарших у північній Америці, що мало символізувати відвагу і хоробрість колишніх французьких поселенців. 150 літ пізніше британські поселенці дали доказ своєї великодушної льояльности супроти англійської корони, коли ті північні піднялися нової непевної боротьби за існування, розділюючися на незалежні Злучені Держави та на новій землі, під новим прапором

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. СЕРПНЯ 1934

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ.

У лемківськім закамарку.

Кілька вакаційних вражінь.

I. ПО ДОРОЗІ

Нарешті Ветлина! Після 20 годин їзди потрійними засобами льокомоції: залізницею, гірською вузькоторовою залізничкою та підводою ми віздили по камянистій дорозі у гірське село Ветлину на східній окраїні Лемківщини.

Хоч при такій довгій та тяжкій подорожі наші змисли вже майже від половини дороги не були в силі сприймати ніяких вражінь, всетаки деякі незвичайні спостереження силою врізувалися у мозок. Ми переїздили чимраз кращі околиці. Однак після непроспаної ночі наші вражіння затирала втома: чим краща була природа, чим більш мальовничі гори, чим крутішими провалами та глибшими долинами несла нас мала, засапана залізничка, а потім тарахкітливий, немилосерно труский віз, тим більше ми були сонні, тимбільше домагалося спочинку вимучене спекою та невигодами тіло.

Нарешті Ветлина! Дивні ті лемківські села. Чужі і мов би не українські. Ми вже вспіли трохи звикнути до їх вигляду: проїхали їх аж вісім підводою за останніх 24 км. від кінцевої стацийки Тісни. Вражає те, що на кожнім подвір'і стовбичить самітно тільки один будинок. Курна хата зі стодолою, стайнею і хлівом під одною височезною соломяною крівлею тяжко і непривітно бовваніє попри дорогу як стирта на панськім лані. Низькі, деревляні стіни, деколи розмальовані на червоно з білими подовжними смугами. Дивитеся на таку „хижу" і нагадуються вам чомусь індіянські вігвами. Малі вікна ледви визирають зпід соломяної покрівлі, як малі очка замурзаного хлопяти, якому височенна батькова шапка залізла глибоко на вуха.

Аж дивно, що з тих чорних, закурених, брудних хат виходять люди, які видно любуються у білих одягах.

— Мамунцю, моя біла! — каже тут дитина до своєї мами. І справді, та мати, від голови до одиноких чорних капчурів при постолах, головно в неділю, біла як білина: у широченній дуже довгій, рясно збираній полотняній спідниці, білій зрібній сорочці і великій полотняній „завійці", (білій плахті), свобідно закиненій на голову і плечі. Лиш на обшивці і грудях легесенька червона вишивка. Дивитеся на таку білу жіночу постать, як іде дорогою і нагадуються вам білі постаті далекого Сходу.

Гори тут невисокі, зема вищої над 1300 м., більше пологі, як східні Карпати і, що найхарактерніше, до половини, а часом під сам верх розмальовані у вузькі смужки нив. Жито, подекуди ще зовсім зелене, хоч уже серпень, овес, бараболі і сіножати пнуться як добрі туристи під самі лісисті верхи.

При дорогах на нивках бараболь стоять оригінальні „страшаки". Це вже щось для характеристики лемка. Питаєте, чи це може проти диків. Ні. Є і проти диків вітряки з тарахканцями, але ці при дорогах, між бараболями, це проти „вроків". Застромлена серед поля висока тичка з трьома розгалуженнями в роді тризуба, або церковної трійці, а на розгалуженнях понасилюванініби пацьорки білі шкаралупи з яєць. Їдете і напевно перший погляд кинете на цього страшака, а не на бараболі і вже небезпека „вроків" минула.

Річка Ветлинка піниться поміж камінням і скелями попри дорогу як „сетний" кінь на коротких поводах. Пструги аж кипать у ній, а у моїй валізі добра вудка і більше як тузин прерізних мушок. Найважніше буде дістати дозвіл у місцевій управі дібр братів Гредлів, а тоді вже попробуємо воювати зі пстругами.

II. „ДЗВІННИК".

Був уже вечір, як ми обмилися та покріпилися після дороги в гостинній хаті мого шурина, молодого адміністратора ветлинської парохії (бідні ті самотні целебси!). Потім вийшли на подвір'я приходства, щоби оглянути околицю. Зі сходу бистро надтягали чорні, грізні хмари. Гори вбирали на себе ґранатові плащі як поліціянти на роздоріжжах. Ще не скошені трави на поблизькій сіножаті метушилися безрадно і жалісно скомліли на вітрі. Після цілоденної спеки надтягала буря. Десь далеко дудонів грім. З сіножатей сходили косарі. Темніло.

— Коби хоч громів не було — затрівожилося місцеве жіноцтво..

— А від чого у нас „дзвінник" — сказав самопевно один з косарів. — Його щойно зе знаю.

— Цієї ночі не будете добре спати — засміявся шурин.

— Дзвінник?

— Ба, такий, що розганяє хмари. А от-
Про вовка помовка.

Надійшов малий, горбатий чоловічок, з зелим, худим оливковим обличчям, характерним для усіх горбатих, короткою шиєю і з сумним виразом чорних матових очей, таких, як їх мають цитани. Мовчки перейшов попри нас у сторону дзвіниці, що майже припирала до подвір'я. Трохи дальше бігли у синіх сутінках вечора білі стіни великої мурованої церкви.

Ми всі дивилися за горбатим дзвінником. Робив дивне вражіння у цей парний вечір перед бурею, коли насичене електрикою повітря давило груди і непокоїло нерви.

— У вас часто бють громи? — спитав я косаря.

— Ні! — відповів. — У село вже не бють. Останній забив дзвінни[illegible] батька.

Темні прорізи на [illegible] дзвіниці блимали слабим світлом. Потім в одній прорізі показалася велика голова на короткій шиї. У темноті пізнати ще було, що звернена в ту сторону. [illegible]

шукали батьківщини і заробітку. А століття пізніше піднесено Торонто, нині один з найбільших промислових центрів світу до гідности міста

МІСТО 118 ПАРКІВ.

Перед трьома століттями француз Етієн Бруд відкрив стратегічне значіння озера Онтаріо. В одній затоці побудовано вязницю, щоби дати місце зносин, де могли би індійці й европейці стрічатися. „Торонто" значить „місце зустрічі". Перед століттям нагадувало Торонто англійське село в сонячне пополудне. Мирне, тихе і самітне. Нині тисячі хмародерів стремлять до неба, найбільші залізничі системи світа знаходять в центрі міста свій вузол. 118 парків, які теж належать до найбагатших у світі, роблять промислову метрополію Канади одним з найкращих міст американського континенту. Торонто має довгу лісту „особливих" річей, як найбільше купелеве заведення і найбільший товаровий дім світу. Місто гордиться своєю славною донькою Мері Пікфорд, своїми високомистецькими виставами, своїм промислом і своєю одинокою свого роду системою світла, що робить його одним з найясніших міст світу. Електрика є порушною силою цілого міста над озером Онтаріо. Люди працюють, їздять, світять і варять тільки електрикою. Тому Торонто є теж з найчистіших і найпродувніших метрополій.

НІЯҐАРА, З ЯКОЇ ПОСТІЙНО МАЮТЬ ПРАПОРИ ТРЬОХ НАЦІЙ.

Як з індійського табору повстало найбільше місто Канади, так і цілий край завдяки довговіковому трудові підприємчивих поселенців став одним з найбагатших і найурожайніших. Коли Картіє причалив до берега Канади зазнав найприкріших розчарувань, які йому зготовили перші розшуки в Лябрадорі. Цілий край назвав він „краєм що його Бог дарував Каїнові". Він поплив вздовж ріки Ст. Лаврентів у глиб краю і хоча бачив тубильців жебраками, відкрив великі природні багацтва врожайного краю. Він поставив хрест біля Ґаспи і вернувся до Европи з двома індійцями, як живими доказами свого нововідкритого царства. Нинішні канадійці — це багатії. Їх національні потреби є не менші як 6 міліярдів фунтів.

В невтомній праці, не вважаючи на нужду і недостачі здобувало десять тисяч збіглих поселенців, які мусіли вчас визвольної війни покинути Америку, добробут краю. Форт Ніяґари це нині одинока будівля у світі, з якої повівають прапори трьох держав: Англії, Франції і Америки.

Чи Ви вже зложили книжки або даток на купно доброї книжки для наших братів на заході?

понад чорними обрисами гір застигли на хвилину у понурім безрусі тяжкі звали хмар.

— Цієї ночі не будете добре спати — повторив шурин і ми пішли до хати.

Буря вичікувала, набирала сили. Була вже ніч, як ударив перший грім. Вітер дико зашумів у липах під церквою. Нагла блискавка освітлила білим світлом понурий гірський краєвид. Потім таксамо нагло знову запала темрява, в яку нараз, десь якби з далекої далини упав звук дзвона: „Бім-бам, бім-бам, бім-бам".

Дзвінник дзвонив. Одноманітні розбиті удари невеликого дзвона звучали дивно, майже несамовито. На сході знову загуркотіло довго і грізно. Люто свистав вітер, шуміли дерева.

— Позамикати вікна!

Блискавки як ґіґантичні рефлектори освітлювали десь зпоза хмар поле дивного бою. Було в тім освітленім блискавками гірськім краєвиді стільки стихійної сили і жаху, що перестала вже нас дивувати віра в забобони. Мертвецьким, фосфоричним світлом спалахували серед блискавок білі стіни церкви. Коло неї дзвіниця як мала оборонна башта висилала у чорні челюсти пропорів свої розпучливі сиґнали. Нараз гримнув дощ і забубнив великими краплями по вікнах.

Сон всетаки скоро склеїв наші потомлені очі. Лише час до часу будив нас сильніший удар грому. Коли затихав могутній гуркіт, крізь вікна разом з плюскотом зливи вдирався одноманітний, візливий голос дзвона. То невпинно цілу ніч дзвонив горбатий дзвінник.

Над ранком буря втихла. Горбатий дзвінник ледви доволікся до кухні на приходстві і спав до полудня. І цим разом ні один грім не вдарив у село.

ВІДГУКИ ДНЯ.

З витягненою рукою.

На кожній вулиці Львова, ба, в кожнім заломі каменичного муру жебрак. Криві і прості, сліпі і видющі — кричать, лементують, благають.

— Пять грошів на кусок хліба...
— Споможіть бідного каліку...
— Змилосердіться над нещастям...

Навагал львовянин має незле серце. Коли не в політиці справа — він розуміє біду і як може — помагає. Нераз бачу, як рука урядовця чи робітника сягає до кишені за лептою. Коли зважити нинішні тяжкі часи — це велике геройство.

Але до всього чоловік призвичаїться. Привикають люди до гуку гармат, до реву диких звірів, до дзенькоту вязничних ключів, до душегубств, до екзекуторів, до банкроцтв, то чому не малиб привикнути до виду нужди і каліцтва.

Зміркували це львівські прошаки і взялися за новий спосіб збуджування милосердя.

На вулицях появилися батьки і мами в окруженні дітей.

Стоїть собі якийсь вусатий, бородатий жебрак, а біля нього двоє, троє, а то й четверо людського дробу. Брудного, виснаженого і затурканого.

Львовянин стане, подивиться, покиває головою, зітхне і сягає до кишені.

Сягаю й я, бо жаль, що ці маленькі нуждарики такі дуже-дуже бідні, такі дуже-дуже голодні...

— Але...

На розі Галицької площі, біля складу порцеляни О. Ониська стоїть жінка з дитиною. Точніше: жінка стоїть склавши руки на животі, а мале сидить на примурку і пальцем по тротуарі їздить. Таке воно бліде і нещасне, що жаль дивитися. Хто зна, коли хліб бачило, а про солодощі, оту вічну дитячу мрію, навіть подумати не сміє.

Пішов я до недалекої будки, купив за 5 сот. цукорків і приступаю до жінки:

— Ось тут вам гроші — кажу — а це для вашої малої.

І даю малій цукорки.

Дитина подивилась на мене і не бере.

— Ну, возьми, возьми! — заохочує жінка.

Взяло. Дивиться на дарунок і очам своїм не вірить: невже ж цукорки?!...

Лишив я її в німім захопленні і пішов своєю дорогою. Але щось мене торкнуло. Вернуся — думаю — погляну, як дитина їсть.

Вернувся, заглядаю.

Дитина сидить сумна-сумна, кулачком очі тре, а жінка мої цукорки заїдає.

А в другому місці...

Стоїть старий дідуган, біля нього дитина. Може внучка, бо на батька за старий. Дідуган до милосердних сердець промовляє, а мале весь час плаче. Врешті перестало. Старий щось шепче до дитини, а воно тільки схлипує.

Оглянувся сюди-туди і щипнув мале в рамя.

— Будеш ти плакати, чи ні! — шипить злющим голосом.

І дитина плаче аж заходиться.

Вдарить хтось коня на вулиці — протестів ціла гора, кине хтось за псом камінюкою — дістане позауш аж закотиться, а малі діти по вулицях ждуть і не діждуться оборонців.

А можеб так яким способом дібратися і до цього! Не зашкодилоб перевірити, скільки правдивих батьків і матерей між тими, що дітьми милосердя збуджують.

Напевно мати не відійме дитині цукорка від уст, а батько не буде щипати, щоби голосніше плакало.

А може?!.

Живемо в таких часах, що й таке можливе...

Галактіон Чіпка.

Українська школа.

Згідно з обіжником Кураторії Л. Ш. О. ч. 183 в дня 14. квітня 1933 р. Кружок „Рідної Школи" в Чорткові вніс 22. квітня 1933 р. прохання до Кураторії Л. Ш. О. про дозвіл уруxомити з початком шк. р. 1933-34. 1-ий і 5-ий відділ вселюдної школи, щоби в цей спосіб започаткувати розвоєву українську вселюдну 7-ми клясову школу. До прохання долучено всі додатки, яких вимагає закон про приватні школи та наукові й виховні установи та виконний розпорядок міністра віроісповідань і освіти до того закону.

Тому, що до 3. місяців від дня внесення повищого прохання Кружок „Рідної Школи" в Чорткові не дістав від Кураторії ніякої відповіди, відкрив, як постановляє закон, перший і пятий відділ вселюдної розвоєвої школи, повідомивши 2. серпня 1933. р. (згідно з тим самим законом) Кураторію про отворення школи. Брак впродовж трьох місяців відповіді на внесене подання, а дальше мовчанка Кураторії на письмо, що зголосило відкриття школи з днем 20. серпня, були достаточним доказом того, що Кураторія істнування школи приняла до відома, тим більше, що власник школи виконав всі вимоги закону.

Тимчасом письмом з дня 30. серпня 1933, отже в речинці спізненім, зажадала Кураторія від Кружка „Рідної Школи" надіслати деякі додатки і то чисто формальної натури, повідомляючи одночасно, що відкриття вселюдної школи з днем 20. серпня 1933. не приймає до відома.

Кружок „Рідної Школи" в Чорткові певний того, що виконав усі вимоги закону і мав право відчинити школу, вніс дня 7. вересня 1933. р. проти такого рішення Кураторії відклик до міністерства віроісповідання і освіти, не перериваючи впродовж цілого року науки у вселюдній школі.

Письмом з дня 5. червня 1934. повідомило міністерство віроісповідань і освіти Кружок „Рідної Школи" в Чорткові, що анулює рішення Кураторії та приймає отворення згаданої школи до відома.

Таким чином чортківське громадянство здобуло вже дефінітивно признання влади на істнування української вселюдної 7-клясової школи.

Позиція здобута і за всяку ціну мусить бути вдержана!

Під цим гаслом мусить працювати так Старшина Кружка „Рідної Школи", як і ціле українське громадянство Чорткова. Належить тій установі дати відповідне приміщення і постаратись про якнайбільшу фреквенцію, звертаючи бачну увагу і на її матеріяльне забезпечення.

Тому очі всіх українців, громадян Чорткова мусять бути звернені в сторону української народньої школи.

Людина, якій сталася кривда.

У 1910 р. якийсь сміливий бандит напав на касу одної великої фабрики у франц. місті Ліль. Замаскований дістався до бюра, розпоров касу й забрав з неї 40.000 франків. У хвилині, коли він думав утекти з кімнати, зявився сторож і загородив йому дорогу. Бандит стрілив і тяжко ранений сторож повалився на землю. Він небаром помер, але ще передтим встиг описати зовнішній вигляд злочинця. Була це молода людина і виглядом нагадувала ґенерального інжиніра фірми Альберта Мартен. Мартена арештували. Над його головою нависла хмара. Але він був спокійний: мав алібі. У цей час, як відбувався напад був він у своєї приятельки Іветти. Але зізнання Іветти випали на некористь підсудного. Прийшов він, як вона казала, до неї не тоді, коли подавав, але чверть години пізніше, був дуже неспокійний, а з його кишені визирав шматок чорного шовку, що нагадував маску. На підставі зізнання Іветти суд засудив Альберта Мартена на досмертне заслання до Каєнни.

Альберт Мартен, молодий інжинір, не визнав себе за переможеного. Старався урядовою дорогою вибороти своє звільнення, а коли це не вдалося, постановив утекти. Реґулярно що два роки пробував утекти, але кожного разу його ловили, відставляли назад і ще заострювали побут у вязниці. Аж на весну цього року, поста-

новив він остаточно вирватися на волю. Тим разом організував утечу поволі, обережно і дуже докладно. Полбав за пильники для себе і 16 своїх товаришів, приготовив човен із харчами. Під кінець червня все вже було готове, а з початком липня мала відбутися втеча.

В цей сам час умирала у лільськім шпиталі Іветта Васер. Перед смертю попросила вона прикликати до себе священика. Йому розповіла таке: Свого часу мала вона любка молодого інжиніра Альберта Мартена. Одного дня звився він у неї й заявив, що мусить її покинути. Він пізнав одну дівчину, яку полюбив і з якою хотів одружитися. Мовчки слухала Іветта ці слова, але її кров скипіла із люти. Постановила помститися. І доля була прихильна їй ненависти. Мартена посуджували в злочині, якого мав доконати він тоді, коли був у неї. Щоб догодити своїй люті зложила вона перед судом фальшиві зізнання і Альберт Мартен помандрував до Каєнни. Розповівши це Іветта Васер померла. Вже кілька годин пізніше дістав командант карної кольонії в Каєнні телеграму з приказом негайно звільнити вязня Альберта Мартена й першим кораблем післали його до Франції. Рівночасно дістав командант повідомлення, що група з 17 вязнів утікла човном із вязниці та прямує до Венезуелі. На чолі утікачів стояв Альберт Мартен. Широкі хвилі південного моря били в човен утікачів. Як маленька шкаралупка виглядало старе, неповоротне судно серед безкрайого океану. Та вітри були прихильні і втікачі вже бачили на обрію спасенні береги Венезуелі. Лиш від часу до часу з острахом гляділи на море, яке аж кипіло від рекінів. Нагло хтось крикнув і один із моряків упав у море. За ним скочив Мартен, щоб ратувати товариша. Оба підплили до човна. Одного вже витягнули, вже простяглися руки по Мартена, коли цей болісно крикнув і зникнув під водою. Хвилі забарвилися на червоно. Це рекін пірвав Альберта Мартена, людину, якій сталася кривда.

НОВИНКИ

— **Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці червні 40 катальоґових чисел приросту до ч. 24595 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольоґія 7, історичні памятки 87, етнографія 22, рисунок 1, репродукції більші 9, видівки портретові й топографічні 18, альбоми репродукцій 3, фотографії 58, монети 182, банкноти 18, медаль 1, жетон нагрудний 1, фотокліші 18. Жертводавцями були пп.: Банах, Бедрило І., Вітенко О., Волинець С., проф. Гнатишак М., Гошовський Б., дир. Дорошенко В., учит. Заклинський Б., проф. Крипякевич І., проф. Кіт М., Кречковський Я., д-р Коковський Ф., д-р Левицький В., Музикова Я., Ніжанковський Т., ред. „Нової Хати", Олесницька С., радн. Русин М., Рудакевич О., Сосновська, дир. Ціпановська О., рев. Черниш Г., Юркевич, Яворський І., Янчак Я. Управа Музею складає всім щиру подяку. Відвідувачів було 198, в тім одна учительська прогулька, чотири шкільні та три сокільські.

— **Італійський страйк у фабриці папи.** У львіввівській фабриці папи „Папетерія" при вул. Берка Йосельовича 40 робітників замкнулися в суботу у фабриці тому, що не виплачено їм платні.

— **Жертва купелі.** Вертаючись з прогульки зі Львова до Ґдині, 20-літній студент львівського університету Володимир Карпиницький, задержався у Варшаві і спробував купатися у Віслі. Попавши на глибінь він утопився.

— **Міський акцизник бє селян.** Акцизний службовець на янівській рогачці у Львові придержав Івана Кучму, господаря зі Ставок, домагаючись заплатити 50 сот. мита. Коли Кучма сказав, що не має грошей, але заплатить, як продасть в найближчому склепі дрова, акцизник кинувся на селянина і копнув його так сильно в живіт, що той впав на землю без памяти. Лікар рятункового поготівля перевіз його до шпиталю. Це не перший випадок, що той акцизник знущається над селянами.

— **Самогубство А. Ледніцького.** В суботу вранці скінчив у Варшаві самогубством А. Ледніцький, відомий адвокат і політичний діяч. Причина самогубства невідома. Слідчий суддя опечагав документи в кабінеті покійника. А. Ледніцький перед війною був одним з найкращих адвокатів у Москві і одним з основників конституційно-демократичної партії т. зв. кадетів. Від тієї партії увійшов як посол до І. державної думи. У 1918 р. перевіся до Варшави та відограв велику ролю в суспільно-політичному житті. В останнім часі їздив тричі до Ковна, де вів переговори.

— **„Ти Гітлере" образою.** На засіданні громадської ради в Гоcесині (на Моравії) дійшло до сварки між війтом і радними. Один з них крикнув підчас сварки до начальника громади: „Ти Гітлере!" Тим словом війт образився і вніс скаргу до суду. Скінчилося на тім, що радного засуджено на 24 години арешту, а крім того має війта перепросити. Засуджений вніс апеляцію.

— **Розкопують могилу трьох братів.** Із Саратова виїхала археольоґічна комісія до Єлисти з метою розкопати три більші могили в околиці Єлисти, відомих під назвою „Три брати".

— **Не мають грошей на марки.** Чернигівська обласна управа обговорювала на свому засіданні підсумки праці заведення чищення міста. Коли візник попросив, щоби до Києва вислати телеґраму, виявилося, що управа не має грошей на оплату телеґрами. Рішили вложити телеґраму до коперти і вислати поштою, але навіть 20 сотиків не знайшлось на марку у касієра на марку. Тому телеграма залишилася на столі в управі.

— **Погроми поширюються.** Протижидівські погроми, що вибухнули в альжирськім місті Константін поширюються на весь край. В найближчій околиці міста трапилося вже кілька вбивств. У самім Константін панує спокій, бо військо здушило заворушення. Підчас погромів згинуло 27 осіб, а около 500 менше або більше ранених.

— **Нещастя підчас боротьби з биком.** Підчас боротьби з биком у Ля Коруна (Еспанія) трапилося ось таке нещастя. Бик витрутив одному матадорові шпаду з руки. Шпада впала в межи видців і одного з них забила. Умираючий встиг ще вирвати зброю з грудей і відкинути її, причім тяжко ранив одного журналіста. Матадор щасливо втік.

— **Льотерія на ненароджених.** Оригінальний винахід зробили американці, щоб повернути собі кошти звязані з приходом на світ їхніх дітей. Між приятелів в рідні розділюють льоси, на спільну суму 150 долярів. Виграє той, хто відгадає дату дня народин. Він дістає одну третину, а решту задержують батьки. Ця вигадка шириться по цілій Америці й усюди тішиться величезною популярністю. Низька висота зібраної суми, що не сміє переступити 150 долярів походить звідси, що американський закон забороняє закладати приватні льотерії на вижчу суму.

— **Осяг канадійських летунів.** Два канадійські летуни, Айлінґ і Рейд, що хотіли перелетіти з Канади до Баґдаду, осіли біля Гестону в Англії, зуживши за багато бензини. Простір 5.950 км. перелетіли в 30 годинах. Є це 24-ий лет понад Атлянтійський океан із заходу на схід. Вони рішилися летіти дальше.

— **Хочеш говорити по зульоськи?** Англійський учений Степан Джонс винайшов спосіб, при помочі якого буде можна говорити всякими муринськими й азійськими мовами. Річ у тім, що у цих мовах є цілий ряд звуків, які европейцеві ніяк не можуть перелізти через горло. Винахід проф. Джонса усуває цю перешкоду. Перед кожною конверзацією в екзотичній мові треба буде лиш наложити на уста досить складний апарат, якого найважніша частина це довгий ланцюг із срібною кулькою на кінці. Кульку треба спустити в горло, яке, мов від чуда починає видавати звуки зовсім ріжні від наших, індоевропейських.

—o—

СПОРТ.

ЗМАГАННЯ ЛІГИ.

СЕДЛЬЦЕ: Погонь—Стшелец 3:1 (2:1).
КАТОВИЦІ: Рух—Леґія 1:0 (0:0).
КРАКІВ: Подгуже—Л. К. С. 1:1 (1:0).
ВАРШАВА: Варшавянка—Варта 2:0 (1:0).

ЗМАГАННЯ ОКРУЖНОЇ ЛІГИ.

ЯРОСЛАВ: Оґніско—Україна 3:3 (2:2).
ЛЬВІВ: Ресовія—Гасмонея 3:1 (1:0).
Львів: Чорні—Польонія 7:1 (6:0).

ПЕРЕРВАНІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ: Сян (Перемишль) — Корона (Самбір) 1:1

Підчас третіх рішаючих змагань між обома дружинами за мистецтво А-кляси, дійшло в другій половині в 10 хвилині до бійки на грищі „Циталеля" у Львові, яку розпочали прихильники „Корони". „Сян" з дуже добрим нападом легко переміг в першій половині „Корону". В другій половині дуже добрий напад почав знову гостро атакувати ворота „Корони". Нема сумніву, що „Сян" вирішив би ці змагання в свою користь. Одначе роздразнені грачі „Корони" почали розбивати своїх противників. В 10. хвилині прихильники „Корони" вдерлися на площу і хотіли бити грачів „Сяну". В одній хвилині повстала велика суматоха, бо вся публика вдерлася на площу і тому суддя п. Саварин перервав змагання.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.